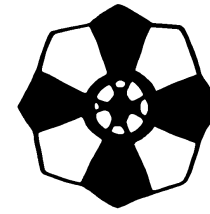

SPÅNGA BYGDEN

Nr 113

Maj 2010

SPÅNGA BYGDEN

Spånga Fornminnes- och Hembygds-gille

Utges av Spånga Fornminnes- och Hembygds-gille, som tillhör Stockholms läns Hembygdsförbund. Utkommer med fyra nummer om året.

Redaktion

Carin Ljung, Leif Lennbom, Krister Nordin

Innehåll

Puzzlefabriken i Bromsten	3
Årsmöte med överraskning	6
Frågesport vid årsmötet	12
Hemmakärret	13
Olle Magnusson har lämnat oss	16
50-årsjubileum för Spångastudenter 1960	18
Öppet hus på Nälsta gård	19
Nya medlemmar	20

Spånga Fornminnes- och Hembygds-gille

Box 3303 163 03 SPÅNGA

Ålderman: Krister Nordin, tel 08-761 21 77, e-post krister.nordin@gmail.com

Kassavårdare: Leif Lennbom, tel 08-36 31 86, e-post leif.lennbom@gmail.com

PlusGiro 26 50 62-0 Bankgiro 5534-2471

Adress till Nälsta gård: Rättar Vigs väg 95

Buss 118, hållplats Nälstaplan

Hemsida: www.hembygd.se/stockholm/spanga

Puzzlefabriken i Bromsten

av Carin Ljung

I en vanlig villa på Fältvägen i Bromsten fanns mellan 1947 och 1987 en puzzlefabrik. Den ägdes av K. A. Johansson (Karl Agne) och lövsågningen sköttes av honom själv och hans bror, Bernt Johansson. Björkplywooden kom från Finland, motivbilderna från Tyskland och pappn till kartongerna från Sverige liksom limmet som kom från Sundbyberg. I källaren fanns ett bildrum, ett kartongrum, ett pusselrum, ett rum för paketering och ett för slipen.

Agneta Johansson är dotter till Agne, och under sin uppväxt var hon i hög grad involverad i pusseltillverkningen. Hon fick hjälpa till med sortering och tillverkning av kartonger till pusslen medan fadern och morbrodern sågade ut bitarna. Från början tillverkades förutom pussel även byggklossar och byggsatser till modellflygplan. Ritningarna till flygplanen gjordes av Agne som var utbildad flygteknisk ingenjör. Han gjorde

modeller av flera befintliga flygplan såsom Flygande Tunnan (Saab J 29) och Draken (Saab 35).

Agneta berättar att på somrarna reste familjen runt i Sverige med tåg för att besöka butiker och återförsäljare. De hade stora väskor med varuprover med sig och bodde på hotell, något som Agneta och hennes mamma Maj-Britt högeligen uppskattade. När Agne var på kundbesök var de lediga att se sig omkring och göra vad de ville. Varorna som butikerna beställde levererades senare via Bilspedition.

00-00077

Karl Agne Johansson föddes i Sundbyberg 1918. Han började arbeta hos Aristo-spel och lärde sig pusseltillverkning varpå han öppnade eget i ett grönt litet skjul i Lilla Alby. Så flyttade föräldrarna till Bromsten och Fältvägen. När Maj-Britt och Agne gifte sig byggde de en villa strax intill efter Agnes ritningar. Villan var klar 1947 och på husgrunden finns åretal inmurat. Källarvåningen och halva bostadsytan upptogs av fabriken.

Nu kom en bråd tid för pusselfabriken eftersom både barnpussel och byggklossar var mycket populära artiklar och efterfrågades både privat och på dåtidens daghem (Kindergarten). Utbyggandet av barnomsorgen på 1960-talet krävde ännu mera leksaker och ordena strömmade in. Tidvis anställdes extrapersonal som bestod i de två fruarna Inga Hellmark och Eivor Alberg. På 1970-talet konkurrerade tyvärr billiga pussel i papp ut träpusslen och övertog en stor del av marknaden.

Tillverkningen fortsatte dock ända fram till Karl Agnes död 1987. Maj-Britt dog 1995. Agneta bor i Akalla och nuförtiden händer det att hon lägger pussel. Tidigare tålde hon inte se dem efter att under hela sin uppväxt varit omgiven av pusselbitar och klistrat, hon vet inte hur många, pusselkartonger.

00-00072

Årsmöte med överraskning

av Carin Ljung

Gillet's årsstämma inleddes med ett bildband i storformat från tidigare årsmöten, utflykter och Öppet husdagar på Nälsta gård. Många av de närvarande fick se bilder på sig själva i något av dessa sammanhang. Det blev en trevlig inledning medan deltagarna bänkade sig runt kaffeborden.

När alla kommit på plats reste sig ordföranden Krister Nordin och hälsade välkommen. Han talade om syftet med en hembygdsförening, vilket av många föreningar beskrivs som att vårda bygdens kulturarv och föra det vidare till kommande generationer. Han drog därav slutsatsen att alla hembygdsföreningar faktiskt arbetar för framtiden och inte enbart för att dokumentera forntiden som man skulle kunna tro.

Därefter var det dags för de sedvanliga årsmöteshandlingarna.

Till mötesordförande valdes Krister Nordin och till mötessekreterare Anita Pettersson. Två justeringsmän utsågs, nämligen Carl Erik Lilja och Per Liljander.

Verksamhetsberättelsen genomgicks och godkändes. Granskningsmännens revisionsberättelse lästes upp av Maj-Britt Reiner och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för år 2009.

Den nya styrelsen blev i stort sett oförändrad. Anders Hägg avgick och ersattes av Klas-Anders Öhlin. Alla andra omvaldes och medlemsavgiften förblev oförändrad.

Henry Aspeqvist uppmanade alla deltagare att tänka på Hembygdsbygget i sitt testamente. En del av Gillets ekonomiska tillgångar utgörs av donationer som tidigare medlemmar skänkt. Under det gångna året har 34 nya medlemmar värvats, men samtidigt har 33 personer avlidit eller avgått, så summan är nästan densamma. Eftersom vår huvudsakliga inkomst består i medlemsavgifter är det viktigt att vi alla hjälps åt att värva nya

medlemmar. Ett medlemskap kan vara en bra födelsedagspresent, påminde Henry.

Ordföranden berättade om Gillets kommande aktiviteter, vilka inleds med en bilddag på Nälsta gård den 7 april 13-15. Då tar Björn Thörnqvist emot foton för inscanning. Detta upprepas den 15 april 11.00.

Vårutflykten går detta år till Färingsö och Svartsjö slottspark den 27 maj. Lunch intas på Sänga Säby och kaffe på Ekebyhovs slott.

Den 29 maj ordnas en Flystavandring och vid säsongens sista Öppet hus den 13 juni blir det musik i trädgården.

Så avslutas förhandlingarna och äntligen är det dags för kaffe och underhållning.

Spånga folkdansgille i vackra dräkter förnöjer oss med en rad danser till toner av de sex musikanterna i Trätakt. Rundpolska, TV-snoa, Pariserpolska och Talgoxen avverkas i rask takt. Sista dansen blir den vackra och litet vemodiga Annas visa, och sedan tågar dansare och musiker ut (de dansar faktiskt ut om rätt ska vara rätt).

Nu kommer den välkände Spångaprofilen Gösta "Filmas" Engström och berättar en rad spångaminnen från 1950-talet och framåt. Han utlyser en frågesport och delar ut papper med verkligt initierade frågor - något för den verkliga kalenderbitaren. Exempel 1: När infördes ketchup på menyn i Hadars korvkiosk? Exempel 2: Allan Eriksson, lärare på yrkesskolan, drömde om en Volkswagen men fick lov att köpa en billigare bil. Vilket märke? För att svara rätt på frågorna krävdes att man vuxit upp i Spånga under 1950- eller 1960-talet och gått i skolan här. Tyvärr fick vi aldrig veta de rätta svaren, men frågorna och svaren finns efter denna artikel.

Foto: Krister Nordin

Som avslutning på sin föredragning presenterar Gösta Engström sin hemliga gäst, som visar sig vara Lars "Sumpen" Sundbom, präst och musiker i bandet Sumpen Swingsters. Han har med sig sin trumpet men spelar inte mycket på den, istället berättar han med många yviga gester om när han var officiant vid Harry "Professorn" Lundbergers begravning i Spånga kyrka. Tyvärr blir berättelsen mer och mer osammanhängande och efter en sista trudelutt på trumpeteten lämnar "Sumpen" scenen ackompanjerad av applåder.

Med det är årsstämman är slut och deltagarna strömmar ut från Spånga-Folkan där mötet denna gång hölls.

Foto: Krister Nordin

Foto: Krister Nordin

Foto: Krister Nordin

Foto: Krister Nordin

Foto: Krister Nordin

Frågesport vid Hembygds-gilletts årsmöte den 21 mars

av Gösta "Filmas" Engström

- Fråga 1** Allan Eriksson, lärare på yrkesskolan, drömde om en VW men fick köpa en billigare bil. Vilket märke?
- Fråga 2** Vad kallades sportlovet på 40-talet?
- Fråga 3** Vad hette överläraren i Spånga folkskola som bodde vid Bromstens skola?
- Fråga 4** Vem vann lilla klassen vid Spånga-Brommaparaden 1954?
- Fråga 5** Vad hette fiket på andra sidan korsningen vid Sigge sport och BP-macken?
- Fråga 6** Var låg Qvistbergs bilelektriska?
- Fråga 7** Vad låg på Stjärnfallsvägen 43?
- Fråga 8** Var låg Kalle Rangdins rörfirma?
- Fråga 9** Idrottsfråga. Vem bodde i Norrgården i Kälvesta och blev proffs i Italien?
- Fråga 10** Vem bodde i Mellangården i Kälvesta och vad hade han för yrke?
- Fråga 11** Vilken känd fotbollsspelare spelade hockey i Spånga IS och vilket yrke hade han?
- Fråga 12** Stockarna på Qvistbergs Plymouth, vad var dom klädda med?
- Fråga 13** Var börjar Spångaån?
- Fråga 14** Vad hette Lunda kvarn egentligen?
- Fråga 15** Var bodde systrarna Poucette under sina sista år?
- Fråga 16** Vad hette/heter Apoteket vid Spånga stationsplan?
- Fråga 17** Vad kallas S:t Hollingers grav i folkmun?
- Fråga 18** Vad tävlade Harry Lundbergers farsa i?
- Fråga 19** När infördes ketchup på menyn i Hadars korvkiosk?
- Fråga 20** Vad hette han som hade den andra korvkiosken, vid Filadelfiatältet?

Facit finns på sidan 15.

Hemmakärret

av Karl-Erik Fridzén

Bara ett hundratal meter från mitt barndomshem i norra Bromsten låg en liten kärrgöl som jag kallade för Hemmakärret. Den var omgiven av en vassbård och var en sista rest av en igenväxande sjöbotten. Platsen kom att få stor betydelse för mitt gryende naturintresse och med barnets nyfikenhet studerade jag där småkryp, blommor och fåglar så ofta jag fick tillfälle. Här låg jag på mage i vattenbrynet och tittade på husmaskar som kröp omkring i bottenregionerna med sina märkliga hus byggda av små pinnar och växtdelar. Ibland kom någon hästigel simmande med ormlika rörelser. Där fanns också små och stora dykarbaggar som jag då kallade för paddelnäckar innan jag fick veta deras rätta namn.

Ryggsimmare och mygglarver kom då och då upp till vattenytan med knixande rörelser för att hämta luft. De blev då hängande med huvudet nedåt en stund innan de åter dök ner i bottenvegetationen. Stora skräckinjagande trollsländelarver kröp sakta upp ur vattnet för att genomgå sin märkliga förvandling på något vasstrå. Efter en tid, när den torkat i solen, kom den färdigbildade trollsländan flygande på prasslande vingar för att jaga småinsekter över den lilla gölen. Här fanns också den vackert blågrönvingade jungfrusländan och den ännu smäckrare flicksländan. På vattenytan rörde sig skräddare med knyckiga skutt och små glänsande virvelbaggar snurrade omkring som vore de små leksaker uppskruvade med en fjäder.

Grodorna, som i april lagt sin rom i gölen, var nu försvunna men deras svansförsedda yngel hade nu vuxit betydligt. Många av dem blev nog byten åt iglar och dykarbaggar. Över de solbelysta fuktiga ängarna i grannskapet fladdrade aurorafjärilar omkring och vid den lilla vassruggen som fanns kvar höll ett par sävsångare till som då och då klämde i med sina sträva, skärrande toner. Av en ren slump fann jag deras bo en dag då jag hoppade över ett vattenfyllt dike. Fågeln flög upp rakt under mig mitt i språnget och där låg boet vackert upphängt mellan några avbrutna vasstrån. Det var konstfärdigt byggt av smala vassblad och fodrat med fina vassvippor till en djup skål. I denna låg sex grågulbruna ägg med små hårfina svarta streck.

Här ute över kärret hörde jag om vårkvällarna för första gången enkelbeckasinernas spöklika bråkande flyktspel och när mörkret fallit hördes kattugglans melankoliska hoande från de gamla lindarna vid Spånga kyrka.

Nu är Hemmakärret utdikad och borta sedan länge och därmed också allt djurliv. Idag kan ingen ana att där legat en kärrgöl som fascinerat en liten pojke så djupt att intresset för naturen satt sina spår för resten av livet.

Facit till frågesporten

Fråga 1	En Saab
Fråga 2	Kokslovet
Fråga 3	Martiner
Fråga 4	Leif "Burken" Björklund
Fråga 5	Hults
Fråga 6	Renstigen
Fråga 7	Hedlunds motormekaniska
Fråga 8	Drevkroken (f.d. Ekorrstigen)
Fråga 9	Kurre Andersson
Fråga 10	Notarie Bergström
Fråga 11	Gösta "Knivsta" Sandberg. Han var färghandlare i Ulvsunda.
Fråga 12	Bildäck
Fråga 13	Vid Görväln i Järfälla
Fråga 14	Lilla Stampan
Fråga 15	På övervåningen i apotekshuset (där biblioteket ligger idag)
Fråga 16	Pelikanen
Fråga 17	Korven, osten & limpan
Fråga 18	Cykellopp
Fråga 19	C:a 1964
Fråga 20	Lundberg (Filadelfias vaktmästare)

Olle Magnusson har lämnat oss i en ålder av nära 80 år.

av Gösta Garberg, f.d. ålderman

När jag i början av 1990-talet blev invald i hembygdsgilletts råd, fanns där bland flera äldre och erfarna medlemmar sen många år tillbaka några yngre, varav Olle Magnusson var en som snart tog hand om mig. Han berättade om sina år i Gillet under 80-talet, och jag förstod att Olle var en person som var mycket intresserad av hembygdsarbete och därtill hörande problematik. Han hade två väsentliga hembygder, dels i Värmland och dels i Spånga, och han arbetade oförtruttet med båggen.

Olle hörde till det gamla gardet som hade sin hemvist i Akalla, men när Gillet från och med 1985-86 fick disponera Nälsta Gård blev Olle en av huvudpersonerna. Som arkivarie lade han ner ett skickligt och mycket noggrant arbete och numrerade alla föremål som finns på gården och bokförde allt i pärmar.

Olle var mycket positiv och ställde alltid upp tillsammans med sin hustru Anita vid utflykter och på flertalet av de möten som arrangerades av länets hembygdsförbund och var den främsta representanten för Spånga Hembygdsförening och blev därigenom känd av de olika föreningarna i länet.

Han kände ett stort ansvar för Nälsta Gård där han trivdes mycket väl och där han vid ett flertal tillfällen informerade skolklasser från Nälsta och Solhem om hur det var i Spånga under tidigare år.

Olle deltog även i andra föreningars arbete i Spånga, och alla vi, som under gångna år träffat Olle i många olika sammanhang, finner nu ett stort tomrum vid olika möten.

Ibland tror jag att Olle skall sitta där på sin vanliga plats, men även om vi inte ser honom, så tror jag att han ändå är med oss och deltar i vårt arbete för Gillets bästa.

Tack Olle för vad du givit oss, vi skall länge minnas dig.

50-års-jubileum för Spångastudenter 1960

av Henry Aspeqvist

Spånga Gymnasiums första studentkull 1960 firade 50-årsjubileum 17 april 2010. Klasserna LIV och RIV träffades först i hembygdsföreningens Nälsta Gård för lunch och samvaro tills det var dags att förena sig med festligheterna som skolans elevförening anordnar varje år för dem som slutat för 5, 10, 15 etc år sedan. Glädjande nog var anslutningen på Nälsta Gård nästan fullständig. Dessutom deltog tre lärare som klasserna haft i sista ring, nämligen Harry Eng, Lennart Thorsell och Arne Claesson, alla nu i mogen ålder.

På bilden från vänster till höger, flicknamn inom parentes: Dzintra Edler (Ozolins), Åke Hägglund, Ingrid Thorfinn, Ingrid Sahlén (Wahlström) (skymd), Berit Billow (Grinder), Eva Axlid (Jäger), Bo Hendil-Forsell, Henry Aspeqvist, Britt Thorsell (Lidman), Sven Strömberg (skymd), Arne Claesson, Katarina Wirström (Hammarlund), Ulf Bjuhr, Kerstin Castenfors (Didron), Per-Erik Larsson, Jan Carlsson, Gunilla Regnius (Moberg), Claës-Ivar Ståhlhandske, Lennart Norlén, Jan Bergman (skymd), Göran Lindgren, Göran Tegnér, Staffan Håkanson, Åke Svalfors. Med på träffen, men inte på bilden, var Johan Etzler, Lilian Nyholm Arvidsson (Andersson), Marina Larsson (Carlsson), Anna Kristina Roxström (Ekberg), Inga-Lill Näsman (Levin), och Margita Fredriksson (Nibbelblad)

Välkomna till Nälsta Gård

**Vi har Öppet Hus med kaffeservering
kl. 13 - 16**

13 juni

22 augusti

12 september

26 september

10 oktober

24 oktober

Nya medlemmar

Leif och Monica Ask, Järfälla

Ingrid Bergelin, Vällingby

Ove Engstrand, Norsborg

Gösta Engström, Saltsjö-Boo

Siv och Rolf Eriksson, Järfälla

Anne-Marie och Anders Grahn, Järfälla

Hans Gybäck, Vällingby

Hans och Signhild Hellström, Spånga

Gunnel Jannerström, Hägersten

Inga-Lill Näsman, Upplands Väsby

Mare Nömm, Spånga

Roland Persson, Forsbacka

Birgitta och Eskil Sandsten, Spånga

Sylvia Schedin, Upplands Väsby

Åke Svalfors, Sundbyberg

Monica och Lennart Thor, Sollentuna

Välkomna!

Medlemsavgiften: Kr 120:-, familjemedlemmar kr 20:-

ISSN 0281-5079